

Morgendagen.
(En poetikk av Marte Huke, 2009).

Hvordan vet man noe uten å vite det? Jeg har opplevd mange ganger at min egen skrift har fortalt om det som skal komme.

For en uke siden satte jeg meg ned og leste i Delta, boken jeg debuterte med i 2002. Det var lenge siden jeg hadde lest den fra perm til perm. Grunnen til at jeg gjorde det, var at jeg skulle bidra med tekst til et samarbeidsprosjekt, og for å finne et felles utgangspunkt valgte vi et tema. Temaet var tvisyn. Jeg begynte å lete i mine egne bøker etter tekster med et tvisyn i seg. Mens jeg leste med dette blikket åpnet plutselig min egen tekst seg for meg på en ny måte, det var som om en fremmed hadde skrevet boka. Plutselig så jeg ting jeg ikke hadde sett før. Det som sto der ble sant på en ny måte.

Delta er en bok med mange referanser til landskap og erosjon. Plutselig så jeg at landskapet oppførte seg på en måte jeg ikke hadde sett før. Det strømmer, klemmer, vrir seg. Overflatene er porøse, lyset skinner igjennom overflatene, snøen smelter og det er øyne overalt. Øyne som oppløses, klatrer, trekker den andre under.

Delta ble skrevet i en periode av livet mitt der mange ting gikk i oppløsning. Jeg visste ikke hvor jeg skulle bo, hvem jeg skulle være, mine besteforeldre døde, ja mange ting som skiftet plass. Det jeg så da jeg leste boken om igjen var at måten landskapet er beskrevet på gjenspeiler dette. Det er ingenting som har en fast plass, hva som helst kan løsne og flyte bort.

Omgivelsene er en del av kroppen. Grensene går et annet sted enn ved huden. Kroppens grenser kan være en annen hud. Det ytre landskapet speiler det indre. Det ytre og det indre landskapet bytter plass, påvirkes av hverandre. Grensene forskyves, sansene bytter plass. Tilstander flyttes ut av kroppen, blir til fysiske manifestasjoner:

Boken kan leses som en fortelling, og fortellingen er om et forhold som går i oppløsning. Jeg var ikke bevisst på dette da jeg komponerte boka, for da tenkte jeg komposisjon på en annen måte,- hvilke tekster passer sammen, i forhold til temperament og tone feks. Det var en anmelder i Bergensavisen som gjorde meg oppmerksom på det narrative grepet jeg hadde gjort. Og det som nesten er skremmende er at det speiler helt mitt eget liv på den tiden. Det forholdet jeg var i da boken ble skrevet gikk i oppløsning. Da jeg skrev boken, så jeg ikke at det skulle komme. Men det var akkurat som at min egen skrift visste det. Altså: skriften spår om morgendagen.

Jeg tror at skriften kan spå noe om morgendagen. Hvis man slipper skriften løs, vil den fortelle om det som skal komme. Grunnen til det er muligens ikke mer mystisk enn at det man selv sensurerer fra sine tanker, det som den hverdagslige fornuften ikke vil vite av, det dukker opp som koder og beskjeder i teksten. Slik at teksten blir en skattekiste, med lag på lag av steiner og gull. I hvert fall om teksten er god.

Nå prøver jeg å skrive nye tekster til det som skal bli min fjerde diktsamling. I sommer har skrevet parallellt med at jeg for første gang på mange år vært på landet hele sommeren. Jeg levde tett oppi et vell av sakte forandringer. Etter sankthansblomen kommer blåklokkene kommer geitramsens kommer kornet som gulner. Vekstene avvekslet hverandre som i en langsam stafett. Farger og former oppstod og døde hen. Alle vekstene kommer opp av jorda, år etter år. Det følte som om alle plantene og alt som vokser var små handlinger i jord.

I sommer har det blitt klart for meg hvordan verden er forgjengelig og ikke statisk. Jeg blir kjent med blomstene, og så blir de borte for meg. Slik så mange ting forsvinner, alltid. Og nye kommer til. Men jeg er bekymret for morgendagen. Den finnes enda ikke. Den er der bare som en tanke. Og tankene blir også borte. Morgendagen er alle de andre, de som kommer etter meg. De skal vokse og tenke og skrive sine ting, erfare sine liv. Jeg håper at det står til liv. Det gjelder å tenke på de riktige tingene.

Da jeg skrev min forrige diktsamling, *Ta i mot*, var jeg veldig bekymret for morgendagen. Den ble skrevet på den tiden da folk flest begynte å skjønne dette med klimaendringene. Jeg synes og det gjør jeg ennå, at det er ufattelig at noen kan mene at det er viktig å pumpe opp olje for kort gevinst når man ser hva det fører med seg. Ubehaget ved å leve i et land som er rikt på en så skitten industri, skrekken og usikkerheten for framtida kommer, kommer til uttrykk på flere måter i boka. Det gjenspeiler seg både i form og tematikk.

Vanligvis leser mye mens jeg skriver, og det kan være alt mulig rart, for inspirasjonens skyld. Fagbøker, populærvitenskap, musikkvitenskap, you name it. I *Delta* omformet jeg det vitenskapelige språket, eltet det og flettet det forsiktig inn i mitt eget språk. I *Ta i mot* klippet og limte jeg sammen brokker av de tekstene jeg leste. Bruddene og kantene er innimellom ganske brå, til og med uelegante. Jeg grafset til meg, utnyttet andres tekster, tenkte på tekst som et stort reservoar der jeg bare kunne forsyne meg, slik vi grafser til oss og utnytter naturressurser og folk som bor andre steder. Sånn tenkte jeg da jeg skrev. Det var det som var motivasjonen for å gjøre det på denne måten. I boken finnes det et eget kapittel som handler om det å gå ned i grunnen og finne oljen. Jeg vil lese dette kapitlet.

Hvis man tenker seg at skriften kan spå om framtiden, er spørsmålet hva denne boken egentlig spår? Da jeg skrev boka var jeg helt fiksert på denne ideen om å klippe og lime som en parallell til vår klypte og limte verden. Alle tingene vi omgir oss med som er satt sammen av deler, radioer, klesplagg, leiligheter. Umulige å gjenvinne, en forbrukers galskap basert på at det er oljen som holder hjulene i gang. Om jeg leser denne boken om noen år vet jeg at jeg vil finne ting der som kan fortelle meg noe nytt om den perioden da jeg skrev den. Hvis den er god. Gode bøker har dette i seg, tror jeg.

Jeg tror det jeg kanskje litt kronglete prøver å si er: det er viktig at ikke forfatteren har fullstendig kontroll på sitt materiale. Jeg tror det er slik bøker kan finne lesere, for da kan leseren få plass til seg selv.